

Samenvatting:

De Rekenkamer West-Brabant is door de gemeente Roosendaal ingesteld om onderzoek te doen naar doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur, alsmede van instellingen waarvan de activiteiten geheel of in belangrijke mate door de gemeente worden bekostigd.

De Rekenkamer West-Brabant heeft een onderzoek uitgevoerd naar in hoeverre het onderhoud en beheer van de openbare ruimte bij de gemeente Roosendaal als doeltreffend en doelmatig is aan te merken. De rekenkamer doet verslag van haar bevindingen in de bijgevoegde eindrapportage.

Wij stellen u voor:

1. De conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer West-Brabant naar aanleiding van het onderzoek naar het onderhoud en beheer van de openbare ruimte in de gemeente Roosendaal onverkort over te nemen en te betrekken bij de kader stellende en controlerende rol van de gemeenteraad.
2. Het college te verzoeken schriftelijk aan te geven welke aanbevelingen op welke wijze al dan niet (kunnen) worden geïmplementeerd.

Aanleiding

Het onderhoud en beheer van de openbare ruimte is zowel maatschappelijk als financieel gezien een belangrijke taak voor veel gemeenten. Het is voor burgers één van de meest zichtbare diensten. De beperkte financiële middelen noodzaken tot een duidelijke afweging tussen de kwaliteit van de openbare ruimte en de daarvoor beschikbaar te stellen budget. De Rekenkamer West-Brabant heeft daarom bij de voorbereiding van het onderzoeksprogramma 2017 het onderwerp "Onderhoud en beheer openbare ruimte" voorgesteld als relevant onderzoeksthema. In reactie daarop is door de raden van de gemeenten Roosendaal, Halderberge, Geertruidenberg en Etten-Leur de interesse voor dit onderwerp kenbaar gemaakt en is dit door de Rekenkamer West-Brabant voor deze gemeenten in het onderzoeksprogramma voor 2017 opgenomen.

Het gelijktijdig uitvoeren van onderzoek naar hetzelfde onderwerp in de vier gemeenten maakt het mogelijk om tot een onderlinge vergelijking van bevindingen en 'best practices' te komen. Het is de bedoeling van de Rekenkamer West-Brabant om de verschillen en overeenkomsten tussen de vier gemeenten bloot te leggen en te concluderen wat wel en wat minder goed werkt.

De bevindingen van het onderzoek bij de gemeente Roosendaal zijn in de bijgevoegde eindrapportage vastgelegd.

Motivering / toelichting

De centrale vraag in het onderzoek is: In hoeverre is het onderhoud en beheer van de openbare ruimte bij de gemeente Roosendaal als doeltreffend en doelmatig aan te merken? Het antwoord op deze kernvraag is volgens de Rekenkamer West-Brabant niet met een simpel en eenduidig 'ja' of 'nee' te beantwoorden.

Op tactisch/operationeel niveau heeft de gemeente volgens de Rekenkamer West-Brabant duidelijke verbeteringen gerealiseerd in de wijze van voorbereiding en uitvoering. Het proces van onderhoud en beheer van de openbare ruimte is in de beleidsplannen vastgelegd en in de praktijk verrijkt, hoewel volgens de Rekenkamer West-Brabant nog wel verbeteringen mogelijk zijn.

De Rekenkamer West-Brabant is voorts van mening dat, onder invloed van de bezuinigingen, de gemeente een weinig consistent strategisch beleid heeft gevoerd; Het ambitieniveau is afhankelijk gemaakt van het budget, maar desondanks is op onderdelen het gestelde ambitieniveau niet gehaald. Het beleid is in dat opzicht volgens de Rekenkamer West-Brabant niet voldoende doeltreffend geweest. Dat geldt zowel voor de te realiseren onderhoudsniveaus als voor de bewonersparticipatie, wat een expliciet beleidsdoel is. De tevredenheid van de bewoners geeft, afhankelijk van de bron die gehanteerd wordt, een wisselend beeld; Niet voor alle aspecten van het beheer en onderhoud heeft de bewoner een voldoende over.

De bezuinigingen hebben volgens de Rekenkamer West-Brabant ook hun sporen nagelaten op de

doelmatigheid van het beheer en onderhoud. Hierdoor is er voor onderdelen van de openbare ruimte achterstallig onderhoud ontstaan. Om dit weg te werken zijn extra budgetten nodig (geweest). Deels is het achterstallig onderhoud inmiddels weggewerkt, maar nog niet op alle onderdelen. Dat zelfde geldt volgens de Rekenkamer West-Brabant voor het schuiven met geambieerde onderhoudsniveaus; Op korte termijn levert het verlagen van het onderhoudsniveau (bijvoorbeeld van B naar C) een voordeel op, maar wanneer vervolgens het onderhoudsniveau weer terug moet naar B dan kost dat extra inspanningen. Het beleid is volgens de Rekenkamer West-Brabant in dat opzicht niet voldoende doelmatig geweest.

Op basis van het onderzoek komt de Rekenkamer West-Brabant tot de volgende aanbevelingen

1. Wees consistent en realistisch in de normering

Het verdient volgens de Rekenkamer West-Brabant aanbeveling om prioriteit te geven aan de discussie over een realistische hoogte van de nagestreefde kwaliteitsniveaus en deze zo te formuleren dat ze over een langere periode te handhaven zijn.

2. Breng consistentie aan in de informatie die aan de gemeenteraad wordt voorgelegd

Momenteel wordt voor het onderdeel Openbare Ruimte de indeling van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) gevolgd. Het is volgens de Rekenkamer West-Brabant verstandig om deze indeling een aantal jaren vast te houden. Dat maakt het voor raadsleden mogelijk om de ontwikkeling in de tijd te volgen. Daarnaast zou -om de raad beter in positie te brengen- naast de programmabegroting ofwel de productbegroting aan de raad verstrekt kunnen worden ofwel een separaat financieel overzicht betreffende de openbare ruimte.

3. Kies een voor de raad meer toegankelijke wijze van presenteren van de te hanteren normering en stem daar ook de monitoring en evaluatie op af

De CROW-kwaliteitsbeelden zijn een bruikbaar middel om met raadsleden en inwoners te communiceren. De Rekenkamer West-Brabant adviseert om dat vaker en beter te doen. Inzicht in de normering en vervolgens ook de rapportages over monitoring daarop inrichten, maakt het vervolgens ook mogelijk om op basis daarvan het beleid bij te stellen.

4. Breng consistentie aan in de financiële kaderstelling en het daarbij behorende financieel management voor de openbare ruimte

Er zijn structurele budgetten beschikbaar voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Deze worden onderbouwd met beheerplannen en investeringsvoorstellen. Bij de bespreking daarvan in de raad worden volgens de Rekenkamer West-Brabant bij amendementen (en in een enkel geval ook een motie) soms additionele budgetten toegevoegd, zonder dat dat op een goede wijze geïntegreerd wordt met de bestaande budgetten. De Rekenkamer West-Brabant is van mening dat de raad zich meer en beter rekenschap zou moeten geven van de samenhang. Daarnaast maakt een betere rapportage met inzicht in de reden voor afwijkingen tussen begroting en realisatiecijfers het volgens de Rekenkamer West-Brabant voor het ambtelijk management mogelijk om ook daadwerkelijk "budgetfair te sturen". Voor de raad heeft een dergelijke rapportage het voordeel dat betere invulling aan de controlerende rol kan worden gegeven.

5. Zie bewonersparticipatie vooral als instrument om van norm gestuurd- naar effect gestuurd beleid voor de openbare ruimte te komen

Het is volgens de Rekenkamer West-Brabant belangrijk om bewonersparticipatie in het licht te stellen van het effect dat het heeft op de tevredenheid van de burgers over hun eigen leef- en woonomgeving. Waar het strikt hanteren van de normen voor het onderhoud van de openbare ruimte leidt tot een uniforme en vaak sobere invulling, geeft bewonersparticipatie de mogelijkheid om door gerichte aanpassingen en, waar van toepassing, inzet van burgers zelf, tot een beter resultaat te komen.

6. Rust de ambtelijke organisatie toe met voldoende middelen om de gestelde ambities te realiseren.

Ambtenaren hebben volgens de Rekenkamer West-Brabant nog het gevoel dat zij met te weinig mensen en te weinig financiële middelen een te hoog ambitieniveau moeten waarmaken. In het licht van de aanbeveling hiervoor over realistische ambitieniveaus is dit goed te plaatsen. De raad mag niet verwachten een acht of een negen te krijgen als slechts middelen voor een vijf of een zes beschikbaar gesteld worden. In het licht van deze aanbeveling wijst de Rekenkamer West-Brabant tevens op het feit dat binnen de ambtelijke organisatie de informatie over de openbare ruimte over nogal wat

verschillende informatiesystemen verspreid is; Een herbezinning op de gehele informatiearchitectuur voor de openbare ruimte lijkt volgens de Rekenkamer West-Brabant onontkoombaar.

De Rekenkamer West-Brabant heeft het conceptrapport voor bestuurlijke hoor en wederhoor aan het college aangeboden. Aangaande de aanbevelingen is door het college aangegeven dat zij reeds op de goede weg is, maar zeker de komende periode de door de Rekenkamer West-Brabant aangegeven accenten zal gaan leggen. De reactie van het college is integraal in de eindrapportage opgenomen.

Op enkele reacties is door de Rekenkamer West-Brabant door middel van een nawoord gereageerd.

Financiële aspecten en consequenties

Er zijn aan het voorliggende rapport geen directe financiële risico's of consequenties verbonden.

Communicatie

De Rekenkamer West-Brabant heeft het college uitgenodigd een reactie te geven op het onderzoeksrapport en de daarin opgenomen conclusies en aanbevelingen. De reactie van het college is integraal in het rapport opgenomen.